

Katarzyna Parzych-Blakiewicz*
UWM, Olsztyn

SAKRAMENTALNOŚĆ MAŁŻEŃSTWA W RELACJI DO LUDZKIEJ EGZYSTENCJI

Artykuł odpowiada na pytanie o specyfikę urzeczywistniania się egzystencji Jezusa w życiu małżonków sakramentalnych. Sakrament małżeństwa tworzy nową komórkę wspólnoty eklezjalnej. Małżonkowie sakramentalni wdrażają w swoje życie naukę Jezusa przez naśladowanie Jego etosu miłości. Dlatego zasadne jest stwierdzenie, że konkretyzacja egzystencji Jezusa w życiu małżonków sakramentalnych jest działaniem „in Persona Ecclesiae”.

Dogmatyczna treść sakramentu wskazuje na łaskę zbawiającą, która zostaje udzielona osobie ludzkiej w znaku sakramentalnym. Moc sprawcza sakramentu pochodzi z jednego źródła, którym jest Jezus Chrystus – jedyny pośrednik między Bogiem i człowiekiem, czyli z Prasakramentu. Nauka Kościoła na temat sakramentu małżeństwa jest w tym aspekcie dość wyczerpująca. Tymczasem mało precyzyjne jest współczesne przedstawienie egzystencjalnej wartości sakramentu małżeństwa. W związku z tym pojawia się kwestia: co sprawia wdrożenie w ludzką egzystencję łaski sakramentu małżeństwa? Odpowiedź na to pytanie rozpoczyna refleksja nad chrystycznym profilem małżeństwa sakramentalnego, dla którego paradygmatem jest egzystencja Jezusa ukazania w Ewangeliach. Na czym ma polegać konkretyzacja egzystencji Jezusa w życiu małżonków sakramentalnych?¹ Niniejsze opracowanie jest próbą przybliżenia do odpowiedzi na to pytanie.

Opracowanie tezy o sakramentalności małżeństwa w relacji do ludzkiej egzystencji wychodzi od ukazania eklezjalnego kontekstu tego sakramentu oraz wskazania głównych cech szkicujących ewangeliczny profil egzystencji Jezusa Chrystusa. Oba te aspekty dostarczają przesłanek do wykazania chrystycznego profilu egzystencji formowanej przez sakrament, umożliwiając przejście do wniosku

* Dr hab. Katarzyna Parzych-Blakiewicz – teolog dogmatyk, prof. UWM w Olsztynie, autorka m.in. monografii *Dialog – jako metoda ewangelizacji współczesnego świata według Jana Pawła II* (2000) oraz *Teologia historiozbawcza w dogmatyce polskiej XX wieku* (2010) i *Development of the Eve-Mary Antithesis since the Catechism Of The Council Of Trent until the Catechism Of The Catholic Church (1566–1992)* (2013); e-mail: kaparz@uwm.edu.pl.

¹ Pytanie to zostało postawione przez ks. prof. Grzegorza Bartha na dorocznej konferencji Towarzystwa Teologów Dogmatyków we wrześniu 2015 roku w Bydgoszczy.

o specyfice konkretyzacji egzystencji Chrystusa w życiu małżonków sakramentalnych. Konsekwencją owej konkretyzacji jest etos małżonków sakramentalnych, określający sposób wdrażania w ludzką egzystencję łaski sakramentu małżeństwa. Wypracowana tą drogą analiz teologicznych perspektywa dynamicznej wizji sakramentu małżeństwa dostarcza sugestii do kierunku zmian we współczesnej praktyce duszpasterskiej, mających na celu lepsze przygotowanie wiernych do przyjęcia sakramentu małżeństwa i życia nim.

Podjęte analizy i synteza odnoszą się do źródeł teologicznych, zwłaszcza myśli teologiczno-antropologicznej św. Jana Pawła II, poruszających kwestie należące do tezy głównej². Przedstawiają wnioski wynikłe z refleksji poczynionej w obszarze badań o charakterze teologiczno-historiozbawczym w zakresie dogmatycznym³. Dlatego kwestia dogmatyczna jest ukazana „na styku”⁴ źródeł teologicznych i ludzkiej egzystencji, wraz ze wskazaniem perspektywy wdrożenia w życie i praktykę eklezjalną treści teologiczno-dogmatycznych.

EKLEZJALNY KONTEKST SAKRAMENTU MAŁŻEŃSTWA

Sakrament małżeństwa jest sakramentem Kościoła – „jakby sakramentu”⁵, przez który Bóg formuje osoby ludzkie, ukierunkowując na realizację w świecie funkcji mesjańskich, tzn. do współpracy z Trójjedynym Bogiem w realizacji zbawczego dzieła na przestrzeni dziejów⁶. Dlatego chrześcijanie, zawierając związek sakramentalny, nadają komórce społecznej, którą jest małżeństwo naturalne, strukturę eklezjalną⁷. Tworzą więc także podstawową komórkę eklezjalną. Zobowiązują

² Konstrukcja artykułu, odzwierciedlająca drogę badawczą, powstała na bazie studiów i pogłębionych refleksji nad antropologią chrystyczną i antropologią personalistyczną Jana Pawła II. Przedstawione analizy nie referują bezpośrednio źródeł papieskich, ale korzystają z rozwoju myśli teologicznej opartej na nich.

³ Teologia historiozbawcza to taka, która jest nastawiona na kontekst egzystencjalny. Można ją rozwijać w różnych zakresach specjalistycznych, np. teologicznofundamentalnym (Rusecki) lub teologicznodogmatycznym (Parzych-Blakiewicz).

⁴ Zob. więcej na ten temat: K. A. Parzych-Blakiewicz, *Teologia historiozbawcza w dogmatyce polskiej XX wieku*, Olsztyn 2010, s. 326.

⁵ Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”* (21 XI 1964), n. 1, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje – dekrety – deklaracje*, test polski, nowe tłumaczenie, Poznań 2002.

⁶ Ks. prof. Czesław Rychlicki konkluduje analizy teologiczne na temat sakramentalnego charakteru małżeńskiego zdaniem: „Specyfika sakramentalnego charakteru małżeństwa polega [...] na uznaniu samej natury związku małżeńskiego za sakramentalną i osobowych wartości stanu małżeńskiego, pozwalających realizować historię zbawienia na płaszczyźnie wspólnoty Kościoła” (*Sakramentalny charakter przymierza małżeńskiego. Studium teologicznodogmatyczne*, Płock 1997, s. 328).

⁷ Zob. C. Caffarra, *La famiglia luogo di esperienza della comunione*, w: *Cristo Chiesa uomo. Il Vaticano II nel pontificato di Giovanni Paolo II*, red. Z. J. Kijas, A. Dobrzyński, Libreria Editrice Vaticana 2010, s. 133.

się w ten sposób do wspólnej realizacji potrójnej funkcji Chrystusa: kapłańskiej, prorockiej i królewskiej. Kontynuując życie we wspólnocie małżeńskiej zgodnie ze zobowiązaniami sakramentalnymi, uczestniczą w tej potrójnej funkcji mesjańskiej i spełniają codzienne obowiązki małżeńsko-rodzinne⁸.

Sakrament małżeństwa jest przekazywany za pośrednictwem Kościoła⁹ jako fundamentu historyczno-zbawczego, udostępniającego źródło łask Chrystusowych. Przesłanek do takiego wniosku dostarcza nam już apostoł, który widział wyraźną analogię relacji Jezusa i Kościoła, odwzorowywanej w relacjach małżeńskich (por. Ef 5,21–33). Według jego wizji zjednoczenie małżeńskie jest aktem wpisującym się w jedność „eklezyjalnego ciała”¹⁰. W Pawłowym obrazie Kościoła jako Oblubienicy uwidacznia się intuicja eklezjologiczna, według której małżeństwo jest pojmowane jako wspólnota kościelna¹¹. Dlatego też do życia według konsekracji sakramentalnej jest potrzebna świadomość bycia częścią Kościoła i odpowiedzialności za Kościół.

Eklezjalny kontekst małżeńskiej wspólnoty sakramentalnej, rozpoczęty w chwili zawarcia związku, rozwija się w sakramentalnym etosie małżonków chrześcijańskich, opartym na ewangelicznym etosie Jezusa. Jeśli małżeństwo sakramentalne jest podstawową komórką wspólnoty kościelnej, to życie małżeńskie jest procesem, którego dynamika pochodzi z więzi z Jezusem Chrystusem oraz z żywej wiary. Poczynania i decyzje małżeńskie odnoszą się wówczas do wzoru i miary, odnajdywanych w ewangelicznym profilu egzystencji Jezusa.

EWANGELICZNY PROFIL EGZYSTENCJI JEZUSA CHRYSYTA

Ewangelie przedstawiają Jezusa Chrystusa jako człowieka o niezwyklej pobożności, Mesjasza, który jest Synem Bożym posłanym przez Boga Ojca na świat dla zbawienia całej ludzkości. Ewangeliczny profil Jezusa jest dynamiczny, ukazuje styl życia skierowany do osiągnięcia dwuwymiarowego celu: zjednoczenie z Bogiem (wymiar pionowy) i tworzenie wspólnoty ludzkiej na podstawie Boskich kryteriów weryfikujących jakość życia ludzkiego (wymiar poziomy). Kreślą go opisy sytuacji zaobserwowanych przez świadków życia Nauczyciela z Nazaretu, mające bezpośredni wpływ na rozpoznanie i zdefiniowanie etosu Jezusa. Ewange-

⁸ Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”* (21 XI 1964), n. 12.

⁹ Por. C. Rychlicki, *Sakramentalny charakter*, s. 330 i n.

¹⁰ Zob. P. Lorek, *Wybrane aspekty koncepcji „jednego ciała” w I Liście do Koryntian Apostoła Pawła*, w: *Ekumeniczna wizja małżeństwa i rodziny. Szansa i życiowe problemy*, red. J. M. Lipniak, Wrocław 2015, s. 22 i n.

¹¹ Por. Jan Paweł II, *List apostolski „Mulieris dignitatem”* (15 VIII 1988), n. 23, w: *„Mulieris dignitas”. Promieniowanie kobiecości*, red. T. Paszkowska, Lublin 2009, s. 197 i n.

licznymi sytuacjami istotnymi dla badanej kwestii są: modlitwa, nauczanie o królestwie Bożym, działanie w Duchu Świętym, świadczenie prawdy o Bogu Ojcu.

MODLITEWNA WIĘŹ JEZUSA Z OJCEM W DUCHU ŚWIĘTYM

Źródła ukazują Jezusa modlącego się w każdej porze doby. Jezus modlił się „w Duchu”. Jego modlitwa jest połączona z postem i duchowym wysiłkiem. Poprzedza wydarzenia ważne historiozbowczo, uwagę przykuwają szczególnie dwa: modlitwa, połączona z postem na pustyni przed rozpoczęciem oficjalnej działalności mesjańskiej (Mt 4,1–11; Mk 1,12 i n.; Łk 4,1–13) oraz modlitwa w Ogrójcu przed męką (J 17). Modlitwa Jezusa ma charakter duchowego zmagania się z przeciwnościami aż do walki ze złymi duchami. Jezus zwraca się w niej bezpośrednio do swojego Ojca. Treść rozmowy z Ojcem, przytoczona przez ewangelistę (zob. J 17), dotyczy sensu zbawczego wydarzeń, które mają niebawem nadejść, i przyszłości Kościoła. Jezus zawiera Bogu Ojcu swoich uczniów z każdego pokolenia. Perspektywa i zasięg tej modlitwy obejmuje wszystkie pokolenia oraz odnosi się do uwolnienia świata spod wpływu mocy piekielnych.

JEZUS DAJĄCY ŚWIADECTWO O KRÓLESTWIE BOŻYM

Głównym tematem nauczania Jezusa jest królestwo Boże¹². Jezus uzależnia jego nadejście od osobistego nawrócenia ludzi, polegającego na przyjęciu postawy słuchania Boga, wierności Mu i postępowaniu według Bożego prawa. Warunkiem nawrócenia jest porzucenie przywiązania do grzechu i wejście na drogę sprawiedliwości. Obietnice związane z zaprowadzaniem królestwa Bożego dotyczą życia doczesnego i wieczności.

JEZUS DZIAŁAJĄCY W DUCHU ŚWIĘTYM

Misja mesjańska Jezusa została zainaugurowana chrztem w Jordanie (por. Mt 3,13–17; Mk 1,9–11; Łk 3,21–22)¹³. Z tą chwilą związane jest objawienie Trójcy Świętej: głos Boga Ojca i gołębica dająca postać Duchowi Świętemu. Od tego czasu Duch prowadził Jezusa i towarzyszył wszystkim czynom zbawczym.

Odejście Jezusa po zmartwychwstaniu i wniebowstąpieniu udostępniło miejsce na świecie Duchowi Bożemu – „Innemu Pocieszycielowi” (J 14,16). Posłannictwo zbawcze Jezusa i Ducha Świętego nie konkurują ze sobą, ale się uzupełniają. Duch Zmartwychwstałego został posłany w „zastępstwie” oraz w „następstwie”

¹² R. H. Hiers, *Królestwo Boże*, tłum. Z. Kościuk, [hasło] w: *Encyklopedia biblijna*, red. P. J. Achtemeier, Warszawa 1999², s. 546.

¹³ Por. R. J. Karris, *Ewangelia według Świętego Łukasza*, w: *Katolicki komentarz biblijny*, red. R. E. Browi i in., red. nauk. wyd. pol. W. Chrostowski, Warszawa 2001, s. 1052, n. 48, 49.

jako kontynuujący misję zbawczą Mesjasza. Realizacja tego dzieła odbywa się w strukturach Eklezji, będącej Mistycznym Ciałem Chrystusa¹⁴. Dlatego Duch Zmartwychwstałego jest obecny w Kościele jako Paraklet – pocieszyciel, obrońca oraz wspomóżyciel. Od dnia Pięćdziesiątnicy Paraklet inspiruje aktywność eklezjalną i pomaga Kościołowi wypełnić jego misję w świecie.

UKAZYWANIE PRAWDY O BOGU OJCU

Jedną z idei przewodnich nauczania Jezusa jest ukazywanie prawdy o miłującym Bogu Ojcu (por. Łk 15,11–32), władcy w królestwie Bożym¹⁵. Objawienie ludziom prawdy o Bogu Ojcu wiązało się też z wprowadzeniem uczniów Chrystusa w specyficznie bliskie relacje Boga Ojca z Jego Synem. Uczniowie, na bazie więzi przyjaźni z Synem, mogą zwracać się do Boga „Ojciec” (por. Mk 6,9), a nawet używać formuły zdrobniałej, familijnej – „Abba” (por. Ga 4,6; Rz 8,15), tzn. takiej, jakiej używa rodzony Syn¹⁶. Nauka Jezusa ma więc nie tylko wartość edukacyjną, ale także sprawczą, gdyż wprowadza w status dziecka Bożego (por. Rz 8,15; Ga 4,6).

CHRYSTYCZNY PROFIL MAŁŻEŃSTWA SAKRAMENTALNEGO

Konkretyzacja egzystencji Chrystusa w relacji do sakramentu małżeństwa wskazuje na chrystyczny¹⁷ profil egzystencji małżeństwa sakramentalnego. Chodzi o to, że chrześcijanin jest osobą uformowaną przez Ducha Świętego, działającego w sakramencie chrztu i bierzmowania, do podejmowania w świecie funkcji mesjańskich. Sakramentalny profil egzystencji chrześcijańskiej jest chrystyczny,

¹⁴ Paraklet jest Duchem Prawdy, wspierającym uczniów Jezusa ze wszystkich pokoleń w wypełnianiu powołania Bożego wobec świata. On przypomni i odkryje przed uczniami Prawdę pochodzącą od Boga i przeznaczoną dla człowieka w kolejnych pokoleniach. Zob. Jan Paweł II, *Encyklika „Dominum et vivificantem”* (18 V 1986), n. 3, w: *The Holy See*, http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_18051986_dominum-et-vivificantem.html [dostęp: 19 XII 2015]; G. L. Müller, *Dogmatyka katolicka*, tłum. W. Szymona, Kraków 2015, s. 423.

¹⁵ Por. W. Kasper, *Bóg Jezusa Chrystusa*, tłum. J. Tyrawa, Wrocław 1996, s. 180.

¹⁶ Por. tamże, s. 181 i n.; J. D. Szczurek, *Bóg Ojciec w źródłach teologii*, Kraków 2000, s. 86–94; J. Zimny, *Obraz ojcostwa na współczesne czasy*, „Katolicki Przegląd Społeczno-Pedagogiczny” 2010, nr 1, s. 86–101.

¹⁷ Określenie „chrystyczny” odnosi się do egzystencjalnego wymiaru treści teologicznych, ujmowanych w kluczu chrystocentrycznym. Na przykład według teologii Jana Pawła II antropologia teologiczna i misja ewangelizacyjna są chrystyczne ze względu na głęboki związek z imperatywem miłości chrześcijańskiej, osadzonym w Miłości wewnątrztrynitarniej, a zrealizowanym w pełni w Osobie i czynie Jezusa Chrystusa. Zob. K. Parzych, *Chryścizna antropologia podstawą misji ewangelizacyjnej Kościoła w myśli Jana Pawła II*, w: *Jana Pawła II inspiracje chrystologiczne*, red. K. Kaucha, J. Mastej, Lublin–Kielce–Kraków 2006, s. 194.

gdyż kształtowany według wzoru zaczerpniętego z postawy egzystencjalnej Chrystusa – Mesjasza.

Poniżej wskazano cechy charakteryzujące egzystencję małżonka sakramentalnego, odniesione do przedstawionych już cech charakteryzujących egzystencję Jezusa.

MODLITWA MAŁŻONKÓW SAKRAMENTALNYCH

Małżonek ma obowiązek stale modlić się za swoją żonę/męża. Wynika to z przykazania miłości bliźniego, które dobitnie wybrzmiewa w relacjach między osobami tworzącymi środowisko rodzinne. Współmałżonek, jako osoba tworząca najbliższy krąg wspólnoty, jest bliźnim w najpełniejszym sensie tego pojęcia¹⁸. Wspólna modlitwa małżonków oraz z dziećmi najbardziej sprzyja umacnianiu i doskonaleniu więzi wewnątrzrodzinnych oraz członków rodziny z Bogiem.

Zgodnie z teologią katolicką sakramentalne „tak” czyni małżonków szafarzami Bożej łaski¹⁹. Dlatego małżonek, który chce wypełnić dobrze zadanie wynikające z funkcji szafarza, zawiera Trójjedynemu Bogu męża/żonę, poczynawszy od modlitwy będącej składową przysięgi małżeńskiej: „Tak mi dopomóż, Panie Boże Wszechmogący...”. Sakrament małżeństwa sytuuje osobę ludzką w nurcie jednego pośrednictwa zbawczego, które jest realizowane w Osobie i dziele Jezusa Chrystusa, a więc także w Eklezji przez wtórne pośrednictwo chrześcijan²⁰. Stała, permanentna i – co należałoby regularnie podkreślać – obowiązkowa modlitwa za żonę/męża jest konkretyzacją w życiu człowieka egzystencji Chrystusa zwyciężającego pokusy i modlącego się za uczniów wszystkich pokoleń. Będąc wzorowaną na modlitwie Syna, modlitwa małżonka powinna być skierowana do Boga Ojca jako tego, który jest źródłem istnienia i wszelkiego dobra, oraz odbywać się w Duchu Świętym – Paraklecie, który został posłany do Kościoła „po” Zmartwychwstałym, jako Inny Poczyszyciel. Modlitwa odwołująca się do Ducha Świętego, którego małżonkowie otrzymali już w sakramentach inicjacji chrześcijańskiej, staje się aktywnością eklezjotwórczą, duchowo rodzącą i odradzającą oboje małżonków.

REALIZACJA KRÓLESTWA BOŻEGO W MAŁŻEŃSTWIE SAKRAMENTALNYM

Sakrament małżeństwa rozpoczyna życie nowej wspólnoty, którą można postrzegać jako miejsce „wschodzenia ziarna” królestwa Bożego. Czyni on z małżonków osoby „uprawiające” rolę tego królestwa – czyli organizatorów

¹⁸ W konstytucji *Lumen gentium* chrześcijańscy małżonkowie są wezwani do miłości szlachetnej, mającej współudział w miłości Chrystusa do Kościoła (n. 41). Modlitwa jest tu wskazana jako warunek wzrastania w miłości i wydawania jej owoców (n. 42).

¹⁹ Por. C. Rychlicki, *Sakramentalny charakter*, s. 355.

²⁰ Pośrednictwo ludzi jest zawsze wtórne i podporządkowane zbawczemu pośrednictwu Jezusa Chrystusa, ma w nim udział.

i uczestników wspólnoty tworzonej według nauki Jezusa Chrystusa. Sakrament ten wprowadza małżonków w obszar działalności eklezjalnej odnoszącej się do wszystkich wymiarów ludzkiej współegzystencji w rodzinie, także na najbardziej intymnym poziomie życia osobistego dwojga osób. Uświęca relacje małżeńskie w ten sposób, że nadaje im sens eklezjotwórczy i pomaga go wypełnić. Dlatego współpraca chrześcijanina z łaską udzieloną w sakramencie małżeństwa czyni ludzką egzystencję procesem i miejscem budowania królestwa Bożego na ziemi przez wdrażanie nauki ewangelicznej w relacje małżeńskie i rodzicielskie oraz przez budowanie cywilizacji życia i cywilizacji miłości. Fundamentem takiej aktywności jest miłość małżeńska, rozwijana na podstawie eklezjalnej asystencji Parakleta.

DZIAŁANIE „W DUCHU ŚWIĘTYM” W MAŁŻEŃSTWIE SAKRAMENTALNYM

Wraz z przyjęciem sakramentu małżeństwa wspólnota mężczyzny i kobiety zostaje zjednoczona w nowy sposób z Bogiem Trójjedynym przez Ducha Świętego. Sakrament lokuje małżonków w łonie Mistycznego Ciała Chrystusa, aby funkcjonując w świecie stworzonym, realizowali Boską wizję wspólnoty. To właśnie Duch Święty, jako działający w sakramencie, przekształca naturalną wspólnotę małżonków w komórkę eklezjalną. Egzystencja ludzka, oparta na eklezjalnej strukturze sakramentu małżeństwa, jest otwarta na ożywiająca moc Ducha Świętego. Dlatego też zasadne jest stwierdzenie, że egzystencja ludzka w ramach małżeństwa sakramentalnego jest kontynuacją misji zbawczej Jezusa Chrystusa, spełnianej „w Duchu Świętym”. Inaczej mówiąc, chrystyczny profil egzystencji małżeństwa sakramentalnego formowany jest przez Parakleta.

Życie małżonków chrześcijańskich w Duchu Świętym dokumentują czyny miłości, rozumianej jako charyzmat – czyli dar Boży dany dla dobra innych. Ten styl życia wymaga praktyki i umiejętności modlitwy otwartej na Ducha Świętego według wzoru modlitwy Jezusa.

WZAJEMNE POSŁANIE MAŁŻONKÓW Z MISJĄ UKAZYWANIA PRAWDY O BOGU OJCU

Ukazywanie prawdy o Bogu Ojcu w aspekcie chrystycznym sakramentu małżeństwa odnosi się do dwóch kwestii: sakramentalnego rodzicielstwa²¹ i miłości sakramentalnej²².

²¹ To pojęcie nie funkcjonuje w obszarze refleksji teologicznej, ale stanowi tezę do opracowania w ramach badań systematycznych. Dla potrzeb niniejszych analiz zostaje przedstawiony ogólny zakres merytoryczny, jak sądzę, wystarczający. Temat rodzicielstwa jako historycznego wypełnienia ekonomii zbawienia jest obecny w spuściźnie teologicznej ks. Jerzego Buxakowskiego. Zob. K. A. Parzych-Blakiewicz, *Teologia historiozbawcza*, s. 154–159.

²² K. Parzych-Blakiewicz, *Przysięga miłości małżeńskiej w perspektywie współczesnych dylematów eklezjalnych*, „Ateneum Kapłańskie” 2016, t. 166, z. 1 (641), s. 44–52.

Jeśli chrzest usytuował oboje małżonków w pozycji dziecka Bożego, to małżeństwo wprowadza w wymiar sakramentalnego rodzicielstwa, będącego reprezentacją ojcowskiej obecności Boga. Nie chodzi tu wyłącznie o relację do dzieci poczętych i zrodzonych zgodnie z naturalnymi predyspozycjami małżonków. W rodzicielstwie sakramentalnym chodzi o głębszy kontekst życia małżeńskiego, realizującego obraz i podobieństwo Boże (por. Rdz 1,22–28)²³. Polega on na darze z samego siebie²⁴, aż do „komunii miłości daru”²⁵. Czynnikiem rodzinotwórczym jest tu zgoda małżonków na połączenie w jedną, wspólną, życiowych dróg dwojga osób²⁶.

Ukazywanie prawdy o Bogu Ojcu dotyczy budowania wzajemnych relacji małżeńskich na wzór relacji Boga Ojca do jego Syna²⁷. Relacje oparte na strukturze sakramentu małżeństwa są świadčeniem o Bogu miłującym²⁸. Dlatego małżonek sakramentalny w chwili ślubu staje się szafarzem Bożej Miłości²⁹ i jest nim przez całe wspólne życie, aż do śmierci jednej ze stron. Miłość małżeńska w strukturach sakramentalnych jest nie tylko osobistym darem bądź akceptacją daru miłości żony/męża, realizującym miłość naturalną. Jest także aktem religijnym, w którym chrześcijanin przyjmuje odpowiedzialność za pośredniczenie w przekazywaniu osobie zaślubionej Bożej Miłości – stąd sformułowanie „miłość sakramentalna”.

²³ Por. C. Caffarra, *La famiglia luogo*, s. 131.

²⁴ Por. Paweł VI, *Encyclical letter „Humanae vitae”* (25 VII 1968), n. 9, w: *The Holy See*, http://w2.vatican.va/content/paul-vi/en/encyclicals/documents/hf_p-vi_enc_25071968_humanae-vitae.html [dostęp: 19 XII 2015]; Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska „Familiaris consortio”* (22 XI 1981), n. 13, 19, 22, 32, 37 i in., w: *The Holy See*, http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_19811122_familiaris-consortio.html [dostęp: 19 XII 2015]; por. J. Merecki, *Corpo e trascendenza. L'antropologia filosofica nella teologia del corpo di Giovanni Paolo II*, Siena 2015, s. 123–132.

²⁵ Por. B. Ferdek, *Plodność małżeńska w świetle teologii dogmatycznej*, w: *Ekumeniczna wizja małżeństwa i rodziny. Szansa i życiowe problemy*, red. J. M. Lipniak, Wrocław 2015, s. 84.

²⁶ Zob. J. Merecki, *Wstęp. Rodzina wobec wyzwań współczesności*, w: *Nadzieja rodziny. Z kard. Gerhardem Ludwigiem Müllerem rozmawia Carlos Granados*, tłum. i wstęp J. Merecki, Kraków 2014, s. 24 i n.

²⁷ Rodzicielstwo Boga Ojca jest możliwe, a nawet konieczne, do naśladowania w życiu chrześcijan. Wyróżnić tu można następujące cechy rodzicielstwa ludzkiego, realizującego obraz Boga Ojca: obecność towarzysząca – towarzyszenie w miłości, proegzystencja wobec dzieci, pokładanie nadziei w drugim i radowanie się nim, wspaniałomyślność, organizowanie królestwa Bożego w życiu rodziny. Por. K. Parzych-Blakiewicz, *Teologiczny obraz Boga Ojca u podstaw chrześcijańskiego wychowania do rodzicielstwa*, „Studia Koszalińsko-Kołobrzeszkie” 49 (2012), nr 2, s. 119–125.

²⁸ Por. C. Rychlicki, *Sakramentalny charakter*, s. 328 i n.

²⁹ Tę tezę wysuwa *Gaudium et spes* (n. 49) i *Encyklika „Humanae vitae”* (n. 8) – por. C. Rychlicki, *Sakramentalny charakter*, s. 336.

*IN PERSONA ECCLESIAE – IN PERSONA MYSTICI
CORPORIS CHRISTI*

Kościół – Eklezja – jest Mistycznym Ciałem Chrystusa, czyli organizmem, który tworzą Osoby Boskie i ludzie ochrzczeni³⁰. Chrzest włącza osobę ludzką do Eklezji. Sakrament małżeństwa kontynuuje w chrześcijaństwie działanie eklezjotwórcze, zapoczątkowane na chrzcie, w pełni aktywizując go eklezjotwórczo. Sakramenty komunii³¹ – w tym małżeństwo – czynią chrześcijan płodnymi eklezjalnie. Chrześcijaнин realizujący powołanie, opierając się na sakramencie małżeństwa lub kapłaństwa, jest zaangażowany przez Głowę Kościoła do budowania wspólnoty eklezjalnej. Udzielając sakramentu komunii, Kościół posyła małżonków do wykonywania funkcji eklezjalnych w sferze życia międzyosobowego. Jest to wypełnianie zadań ukierunkowanych na współpracę członków rodziny w drodze do zbawienia. Udzielając kapłaństwa, uzdalnia chrześcijanina do wykonywania funkcji eklezjalnych wobec wiernych. Koncentruje na czynnościach uobecniających w każdym miejscu i czasie zbawczą ofiarę Chrystusa – czyli Eucharystii, dzięki której Kościół żyje³².

W odniesieniu do sakramentu kapłaństwa występuje wyraźnie określona konkretyzacja egzystencji Chrystusa, wyrażająca się w formule „in Persona Christi” – w Osobie/Imieniu Chrystusa. Jeśli sakrament małżeństwa jest kwalifikowany jako sakrament wspólnotowy obok sakramentu kapłaństwa, to zasadne wydaje się sformułowanie analogicznego określenia odnoszącego do posłannictwa małżonków w ramach konkretyzacji egzystencji Chrystusa. Proponuję więc stwierdzenie, że małżonkowie sakramentalni, odpowiednio uformowani duchowo i dysponowani moralnie, wypełniając swoje życiowe posłannictwo, czynią je „in persona Ecclesiae”, tak jak posłannictwo kapłanów urzędowych jest „in Persona Christi”.

Chrześcijaнин, stając się małżonkiem sakramentalnym, wchodzi w nową przestrzeń i styl życia eklezjalnego. Zmienia dotychczas zajmowaną w Kościele pozycję, przyjmując nową rolę społeczną i eklezjalną. Otrzymuje nowe zadanie: organizowania wspólnoty małżeńskiej i rodzinnej, jako komórki eklezjalnej. Udzielona jest mu też łaska wspierająca w rozwijaniu charyzmatów potrzebnych w życiu rodzinnym i wspomagających w wypełnianiu zadań stanu małżeńskiego. Dlatego wobec męża/zony i potomstwa małżonek sakramentalny reprezentuje Kościół – czyli występuje „in persona Ecclesiae”, komplementarnie do posługi „in Persona Christi” spełnianej przez kapłanów.

³⁰ Zob. Rz 12,4–8; 1 Kor 6,12–20; 10,14–22; 12,12–31; Ef 1,22–23; 4,11–16; Kol 1,18–24; 2,9–19 – por. A. Czaja, *Mistyczne Ciało Chrystusa*, [hasło] w: *Encyklopedia katolicka*, t. 12, Lublin 2008, kol. 1298.

³¹ *Katechizm Kościoła katolickiego* (1992), Pallottinum 1994, n. 1536.

³² Por. Jan Paweł II, *Encyklika „Ecclesia de Eucharistia”* (17 IV 2003), w: *The Holy See* http://www.vatican.va/holy_father/special_features/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_20030417_ecclesia_eucharistia_pl.html [dostęp: 30 I 2015].

ETOS MAŁŻONKÓW SAKRAMENTALNYCH

W chwili ślubu, gdy rozpoczyna się życie nowej komórki eklezjalnej, małżonkowie sakramentalni przyjmują ewangeliczne zasady tworzenia i rozwijania ich wspólnoty małżeńskiej, z intencją wytrwania do śmierci. Takie założenie jest konieczne do wypełnienia posłannictwa „in persona Ecclesiae”. Na ile jednak wśród osób zawierających małżeństwo sakramentalne jest oczywista świadomość, że łaska jednocząca małżonków „działa” w ich życiu od chwili ślubu do końca życia jednego z nich? Na ile też chrześcijanie zawierający małżeństwo są świadomi, że tworzą wspólnotę eklezjalną? Owszem, można dowieść, że dużo na ten temat się mówi i pisze. Ale czy na pewno wiedza, którą się posiada w sferze intelektu i rozumienia semantycznego, oddziałuje na świadomość orientującą etos małżonków sakramentalnych? Wiedza religijna, a nawet teologiczna, na temat sakramentu małżeństwa pozostaje w sferze teoretyzowania, jeśli nie zostanie zaakceptowana egzystencjalnie przez wdrożenie etosu miłości, utworzonego na ewangelicznym profilu egzystencji Jezusa Chrystusa.

Wyznawcy Jezusa, będąc Jego uczniami, przez stałe pogłębianie świadomości eklezjalnej (opartej na przynależności do Chrystusa) oraz postępowanie zgodne z nauką zawartą w Ewangeliach (czyli w naśladowaniu Chrystusa) tworzą etos małżonków sakramentalnych.

JEZUSOWY ETOS MIŁOŚCI

Nauka i czyny Jezusa ją potwierdzające kreślą profil ucznia i wyznawcy Nauczyciela z Nazaretu. Jest to też ewangeliczny profil życia chrześcijańskiego, który skupia się na podstawowym założeniu: działanie w miłości. Specyfikę miłości Jezusa wyraża przebaczenie i ofiara.

Przebaczenie Jezusa dokonuje się w czynie zbawczym. Jest związane ze zrozumieniem drugiego człowieka i przyjęciem go, akceptacją. Wynika ono z ofiary, jaką Bóg uczynił w uniżeniu swojego Syna (Flp 2,6–11). Ofiara Syna Bożego w miłości jest oddaniem się Bogu – Stwórcy w zastępstwie drugiej osoby, tj. każdej konkretnej osoby ludzkiej. Jest gestem miłości najwyższego stopnia. Ofiara Jezusa dokonuje zbawienia na fundamencie dynamiki miłości spełniającej się w dwóch wymiarach. Pierwszym jest ofiara złożona w miłości Syna do Ojca, sygnalizowana już w relacjach wewnątrztrynitarnych, a urzeczywistniona we Wcieleniu³³. Drugim wymiarem jest ofiara Boga jako Stwórcy, składana w Przymierzu ze stworzeniem. Jest to realizacja Boskiej woli zbawczej w odniesieniu do całego stworzenia.

³³ Według „chrystodramatu” H. U. von Balthasara „wewnątrztrynitarna kenoza”, będąca wewnętrznym wyłączeniem się Ojca i Syna, objawia się w stworzeniu i w dramacie wydarzeń paschalnych. Zob. M. Pyc, *Chrystus. Piękno – dobro – prawda. Studium chrystologii Hansa Ursa von Balthasara w jej trylogicznym układzie*, Poznań 2002, s. 407 i n.

Urzeczywistnia ją Pascha Chrystusa oraz całego stworzenia w Chrystusie³⁴. Czyn zbawczy Jezusa Chrystusa, obejmujący całe Jego ziemskie życie – naukę, znaki, mękę i śmierć – uwieńczony zmartwychwstaniem i wniebowstąpieniem, prowadzi do przywrócenia harmonii między Bogiem a stworzeniem, zaplanowanej przez Stwórcę „na początku”, czyli u podstaw stworzenia.

JEZUSOWY ETOS MIŁOŚCI W ŻYCIU MAŁŻONKÓW SAKRAMENTALNYCH

Małżonkowie sakramentalni formują etos życia małżeńskiego, czerpiąc z przykładu samego Jezusa. Ofiara w miłości małżeńskiej polega wówczas na rzetelnym wypełnianiu obowiązków małżeńskich, rozumianych jako realizacja Przymierza z Bogiem³⁵. Jest to ofiara składana Bogu Trójjedynemu według wzoru proegzystencji Chrystusowej i w posłuszeństwie wiary³⁶. Taka ofiara przynosi skutki zbawcze małżonkowi wiernemu przyrzeczeniom sakramentalnym.

Drugim czynnikiem warunkującym etos życia małżonków sakramentalnych jest przebaczenie, które posiada charakter ofiarny i upodabnia miłość chrześcijanina do miłości Zbawiciela. Przebaczenie oznacza postawę całkowitego przyjęcia współmałżonka do swojego życia, bez względu na okoliczności utrudniające akceptację. Etos małżeństwa sakramentalnego wyrażony w przebaczeniu odnosi się do Jezusowego etosu miłości, a formuje go zasada „dopełniania cierpień Chrystusa” (por. Kol 1,24), czyli znoszenia trudów i cierpień związanych z wiernością Ewangelii³⁷.

Etos małżonków sakramentalnych wymaga odpowiedniej formacji, z którą wiąże się kerygmat, czyli przepowiadanie o Jezusie i Jego nauce – odniesiony do ludzkiej egzystencji³⁸.

³⁴ Paschalną koncepcję teologii przedstawił ks. prof. Wacław Hryniewicz w swojej trylogii pt. *Zarys chrześcijańskiej teologii paschalnej* (Lublin 1982; 1987; 1991). Jest to typ teologii historiozbawczej wskazującej ukierunkowanie antropologiczne, istotne z punktu widzenia teologii po Soborze Watykańskim II. Zob. więcej na ten temat: K. Parzych-Blakiewicz, *Teologia historiozbawcza*, s. 242–270; też, *Elementy filozofii dialogu w antropologii paschalnej ks. Wacława Hryniewicza*, „Forum Teologiczne” 2011, t. 12, s. 121–132.

³⁵ Por. C. Rychlicki, *Sakramentalny charakter*, s. 322. Miłość małżonków sakramentalnych „uobecnia” miłość Boga do człowieka objawioną w Jezusie Chrystusie. Por. J. M. Lipniak, *Usprawiedliwiający wymiar sakramentu małżeństwa*, w: *Ekumeniczna wizja małżeństwa i rodziny. Szansa i życiowe problemy*, Wrocław 2015, s. 70.

³⁶ Por. C. Rychlicki, *Sakramentalny charakter*, s. 223.

³⁷ Por. M. P. Horgan, *List do Kolosan*, w: *Katolicki komentarz biblijny*, red. R. E. Brown i in., red. nauk. wyd. pol. W. Chrostowski, Warszawa 2001, n. 58,16, s. 1415.

³⁸ Sługa Boży ks. Wincenty Granat przyjął koncepcję teologii kerygmatycznej jako przybliżającej ludziom żyjącym w aktualnym pokoleniu naukę biblijną o osobie Jezusa Chrystusa, Bogu wychodzącym naprzeciw człowiekowi i będącym blisko człowieka. Zob. szerzej na temat kerygmatycznych podstaw teologii historiozbawczej wg Wincentego Granata: K. Parzych-Blakiewicz, *Teologia historiozbawcza*, s. 102–125.

O MAŁŻEŃSTWIE SAKRAMENTALNYM W KERYGMACIE

Wdrożenie treści teologicznych w praktykę życia chrześcijańskiego odbywa się w obszarze aktywności duchowej przez modlitwę, liturgię i martyrię. Wobec niniejszych analiz najbardziej adekwatne nauczanie o sakramencie małżeństwa jako konkretyzacji egzystencji Chrystusa jawi się w dwóch aspektach chrześcijańskiego kerygamatu – katechetycznym i liturgiczno-misteryjnym. Pierwszy oznacza pomnażanie wiedzy religijnej na temat Tajemnicy Trójcy Świętej, życia Jezusa Chrystusa i Jego nauki oraz jej aktualizacji w egzystencji chrześcijan, zwłaszcza przez świadome utrwalanie eklezjalnej struktury małżeństwa sakramentalnego. Drugi aspekt dotyczy osobowego otwarcia się człowieka na działanie Bożej łaski, która staje się udziałem małżonków sakramentalnych. Ten wymiar realizuje się w modlitwie Kościoła we wspólnotach parafialnych, a także rodzinnych i w modlitwie indywidualnej.

O MAŁŻEŃSTWIE SAKRAMENTALNYM W KATECHEZIE

Katecheza powinna niezmiennie uwzględniać treści dotyczące sakramentu małżeństwa i życia małżeństwa chrześcijańskiego. Istnieje jednak potrzeba odnowienia katechezy o Bogu w Trójcy jako Wspólnocie Miłości, wzywającej ludzi do udziału w życiu wewnątrztrynitarnym. Takie uczestnictwo – jak stwierdza kard. Gerhard Müller „[...] jest propozycją dla wszystkich: i tych, którzy żyją w małżeństwie, i tych, którzy żyją w celibacie. Przede wszystkim powinniśmy pokazywać, że jest to wielki «prezent ślubny», który Bóg dał ludzkości poprzez Wcielenie Słowa i wylanie Ducha Świętego”³⁹. Dlatego katecheza o sakramencie małżeństwa powinna być wyraźnie powiązana z treściami ewangelicznymi, bezpośrednio odnoszonymi do osoby i czynu Jezusa Chrystusa oraz obecności i działania Ducha Świętego.

Do katechezy należy także kształcenie umiejętności systematycznej modlitwy za współmałżonka oraz wyrabianie kompetencji społecznych związanych z przyjmowaniem konsekwencji wynikających z wdrażania we własną egzystencję etosu miłości Jezusa, mającej charakter ofiarniczy, proegzystencjalny, donatystyczny. Miłość małżonków, wyrażona w postawach naśladowujących Jezusa, jest świadectwem wiary – martyrią. Według Jana Pawła II teologii małżeństwa i rodziny, rozwijanej przez współczesnych teologów⁴⁰, małżonkowie w miłości oblubieńczej są wzajemnie dla siebie darem. W sakramencie małżeństwa ów dar miłości małżeńskiej zostaje przemieniony w dar samego Boga – tym charakteryzuje się funkcja szafarza w sakramencie małżeństwa. Bycie darem Bożym dla drugiego

³⁹ *Nadzieja rodziny. Z kard. Gerhardem Ludwigiem Müllerem rozmawia Carlos Granados*, s. 36.

⁴⁰ Więcej nawet, koncepcja Jana Pawła II teologii ciała jest postrzegana jako przyszłościowa – profetyczna. Zob. M. Waldstein, *John Paul II's Theology of the Body a Remedy for our Culture*, w: *Cristo Chiesa uomo. Il Vaticano II nel pontificato di Giovanni Paolo II*, red. Z. J. Kijas, A. Dobrzyński, Libreria Editrice Vaticana 2010, s. 291–293.

równocześnie czyni z małżonka w pewnym sensie skarb ofiarowany – zawierzony przez Boga⁴¹.

Małżonek, jako szafarz sakramentu małżeństwa, jest odpowiedzialny za drugą osobę, aby wspierać ją w dojrzewaniu do uczestnictwa w Boskiej chwale. Dlatego trzeba pomyśleć z punktu widzenia potrzeb duszpasterskich o systematyce „uczenia” modlitwy za współmałżonka – modlitwy wzorowanej na cierpliwej i dalekowzrocznej postawie Jezusa walczącego z pokusami na pustyni i modlącego się w Ogrójcu. Taka modlitwa formuje świadomość eklezjalną i odpowiedzialność za wypełnianie zadań z nich wynikających oraz sprzyja dojrzewaniu chrześcijańskiemu. Modlitwę małżonka sakramentalnego należałoby rozpatrywać w kategorii cnót eklezjalnych, niezbędnych w realizacji przez Kościół misji zbawczej Jezusa Chrystusa⁴².

O MAŁŻEŃSTWIE SAKRAMENTALNYM W LITURGII

Wysłuchiwana i powtarzana treść modlitw skutecznie uczy i wychowuje. Chcąc więc budzić i rozwijać tożsamość eklezjalną u małżonków sakramentalnych, nie wystarczą nauki przedmałżeńskie oraz lekcje dotyczące małżeństwa i rodziny, przeprowadzone w ramach katechezy szkolnej. Właściwym fundamentem konkretyzacji egzystencji Chrystusa w życiu każdego chrześcijanina jest modlitwa Kościoła. Od niej trzeba zacząć, żeby treści katechetyczne – kerygmat – były nie tylko zrozumiałe, ale przekładalne na życie, na ludzką egzystencję.

Modlitwa Kościoła ma to do siebie, że ukierunkowuje ludzkie serce do Boga, ale także skutecznie przekazuje treści katechetyczne, będąc swoistym przekazem kerygmatu. Chcąc więc wdrażać etos Jezusa – czyli konkretyzować Jego egzystencję w życiu chrześcijan – trzeba rozważyć sposoby włączania spraw małżeńskich i rodzinnych do wszelkich form modlitewnych. Na łasce Bożej, która wspiera rodzinę, rozwija się też społeczeństwo. Dlatego intencja „za rodzinę” powinna być priorytetowa. Należy najpierw dbać o trwałość i jakość „tkanki” eklezjalnej,

⁴¹ Zob. szerzej na ten temat: K. Parzych-Blakiewicz, *Sakrament małżeństwa jako wyzwanie dla współczesnych chrześcijan wobec laickiej wizji małżeństwa i rodziny*, w: *Dom – rodzina – małżeństwo*, red. J. J. Pawlik, Olsztyn 2013, s. 71–85.

⁴² Benedykt XVI mówi o cnotach eklezjalnych jako sprawnościach realizujących posłanie „do” Kościoła. Zob. *Meeting of His Holiness Benedict XVI with the Parish Priests of the Rome Diocese. Lectio divina* (23 II 2012), s. 4, w: *The Holy See*, http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/speeches/2012/february/documents/hf_ben-xvi_spe_20120223_parruci-roma_en.html [dostęp: 15 V 2014]; przemówienie w wersji polskojęzycznej zob.: *Iśc za Chrystusem drogą pokory*, „Pastores” 2013, nr 58 (1), http://pastores.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=442%3Ai-za-chrystusem-drog-pokory&catid=52%3A5812013&lang=pl [dostęp: 15 V 2014]. Próba naszkicowania kategorii cnót eklezjalnych jest zaprezentowana w artykule: K. Parzych-Blakiewicz, *Radość chrześcijańska jako cnota eklezjalna. Na marginesie „Evangelii gaudium” papieża Franciszka*, „Studia Nauk Teologicznych PAN” 2013, nr 8, s. 93–104.

tworzonej przez rodzinę, aby potem można było spodziewać się odnowienia społecznych struktur, tak świeckich, jak i kościelnych. Rodzice mają być pierwszymi i głównymi katechetami swoich dzieci, a nauczycie religii i duszpasterze wtórnymi, wspomagającymi rodziców przez służenie kompetencjami zawodowymi i sakramentalnymi. Słuszne jest więc stwierdzenie, że rodzinom chrześcijańskim należy się systematyczna wspierająca modlitwa Kościoła jako Matki. Stąd też wydaje się naglącą potrzeba, aby rodzinom, jako pierwszym i podstawowym kręgom eklezjalnym, udzielać systematycznego i dogłębnego wsparcia w modlitwie Kościoła podczas liturgii. Modlitwa Kościoła spełnia funkcję orędowniczą u Boga, ale także przygotowuje ludzkie serca do wdrażania wartości ewangelicznych w codziennym życiu. Modlitwa wskazująca na kwestie bezpośrednio dotyczące problemów małżeńskich i rodzinnych koi duchowe cierpienie, ale także – odpowiednio sformułowana – wyjaśnia wiernym egzystencjalną wartość nauki Jezusa Chrystusa. Wypowiadana podczas liturgii, trafia do wszystkich uczestników, także tych, którzy nie uczestniczą w innych formach życia eklezjalnego, stopniowo upodabniając ich do Jezusa Chrystusa.

PODSUMOWANIE

Co sprawia wdrożenie w ludzką egzystencję łaski sakramentu małżeństwa? W świetle analiz przedstawionych w artykule wdrożenie łaski sakramentu małżeństwa w ludzką egzystencję sprawia, że małżonkowie chrześcijańscy stają wobec siebie jako reprezentanci Kościoła – Eklezji – Mistycznego Ciała Chrystusa. Sakrament czyni ich pośrednikami w jedynym Pośredniku, posłanymi do budowania wspólnoty małżeńsko-rodzinnej, która ma strukturę eklezjalną. Małżonkowie stają się działającymi z posłania Kościoła jako tworzący w ludzkiej historii podstawową/pierwotną komórkę Mistycznego Ciała Chrystusa. Sakrament małżeństwa sprawia więc, że ludzka egzystencja zostaje przekształcona w egzystencję Mistycznego Ciała Chrystusa. Proces przeformatowania życia pojedynczych chrześcijan we wspólnotę „eklezjorodną”, rozpoczęty w chwili ślubu, rozwija się przez konkretyzację egzystencji Jezusa w życiu małżonków. Rozwój komórki eklezjalnej w małżeństwie sakramentalnym jest adekwatny do etosu Jezusowego, naśladowanego i rozwijanego w egzystencji zaślubionych sobie chrześcijan.

Sakramentalność małżeństwa w relacji do ludzkiej egzystencji wynika z misteryjnego zakotwiczenia tego sakramentu w Eklezji jako Mistycznym Ciele Chrystusa, konkretyzującym w historii egzystencję Mesjasza. Ewangeliczny obraz Jezusa jest podstawą wypracowania stylu ludzkiej egzystencji, konkretyzującej egzystencję Jezusa jako Chrystusa. Ważny jest profil Jezusa utworzony z ewangelicznych wizerunków: modlący się, nauczający o królestwie Bożym, działający w Duchu Świętym i ukazujący prawdę o Bogu Ojcu.

Sakrament małżeństwa nadaje formę chrystyczną życiu małżonków, realizowaną w eklezjalnej przestrzeni życia wspólnotowego. Dlatego egzystencję małżonków sakramentalnych odnoszoną do egzystencji Jezusa proponuję określić jako działanie „in Persona Ecclesiae” – analogicznie do „in Persona Christi Capitis” – opisującego konkretyzację egzystencji Chrystusa w życiu kapłanów. Nie chodzi tu o działanie prawne lub o reprezentację urzędu Kościoła, ale o sakramentalną dynamikę Kościoła. Sakramentalność małżeństwa w relacji do ludzkiej egzystencji wskazuje na specyfikę dynamiki eklezjalnej, charakteryzującej się wdrażaniem przez małżonków sakramentalnych w ich wspólne życie etosu miłości, formowanego na ewangelicznym profilu egzystencji Jezusa Chrystusa.

BIBLIOGRAFIA

- Benedykt XVI, *Meeting of His Holiness Benedict XVI with the Parish Priests of the Rome Diocese. Lectio divina* (23 II 2012), w: *The Holy See*, http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/speeches/2012/february/documents/hf_ben-xvi_spe_20120223_parroci-roma_en.html [dostęp: 15 V 2014], (polska wersja językowa: *Isć za Chrystusem drogą pokory*, „Pastores” 2013, nr 58 (1), <http://pastores.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=442%3Ai-za-chrystusem-drog-pokory&catid=52%3A5812013&lang=pl> [dostęp: 15 V 2014]).
- Caffarra C., *La famiglia luogo di esperienza della comunione*, w: *Cristo Chiesa uomo. Il Vaticano II nel pontificato di Giovanni Paolo II*, red. Z. J. Kijas, A. Dobrzyński, Libreria Editrice Vaticana 2010, s. 129–137.
- Czaja A., *Mistyczne Ciało Chrystusa*, [hasło] w: *Encyklopedia katolicka*, t. 12, Lublin 2008, kol. 1298-1302.
- Ferdek B., *Płodność małżeńska w świetle teologii dogmatycznej*, w: *Ekumeniczna wizja małżeństwa i rodziny. Szansa i życiowe problemy*, red. J. M. Lipniak, Wrocław 2015, s. 81–89.
- Hiers R. H., *Królestwo Boże*, tłum. Z. Kościuk, [hasło] w: *Encyklopedia biblijna*, red. P. J. Achtemeier, Warszawa 1999², s. 546–549.
- Horgan M. P., *List do Kolosan*, w: *Katolicki komentarz biblijny*, red. R. E. Brown i in., red. nauk. wyd. pol. W. Chrostowski, Warszawa 2001, n. 58, 16, s. 1409–1418.
- Jan Paweł II, *Adhortacja apostołska „Familiaris consortio”* (22 XI 1981), w: *The Holy See*, http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_19811122_familiaris-consortio.html [dostęp: 19 XII 2015].
- Jan Paweł II, *Encyklika „Dominum et vivificantem”* (18 V 1986), w: *The Holy See*, http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_18051986_dominum-et-vivificantem.html [dostęp: 19 XII 2015].
- Jan Paweł II, *List apostołski „Mulieris dignitatem”* (15 VIII 1988), w: „*Mulieris dignitas*”. *Promieniowanie kobiecości*, red. T. Paszkowska, Lublin 2009, s. 159–211.

- Jan Paweł II, *Encyklika „Ecclesia de Eucharistia”* (17 IV 2003), w: *The Holy See*, http://www.vatican.va/holy_father/special_features/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_20030417_ecclesia_eucharistia_pl.html [dostęp: 30 I 2015].
- Karris R. J., *Ewangelia według Świętego Łukasza*, w: *Katolicki komentarz biblijny*, red. R. E. Browi i in., red. nauk. wyd. pol. W. Chrostowski, Warszawa 2001, n. 48, 49, s. 1034–1107.
- Kasper W., *Bóg Jezusa Chrystusa*, tłum. J. Tyrawa, Wrocław 1996.
- Katechizm Kościoła katolickiego* (1992), Poznań 1994.
- Lipniak J. M., *Usprawiedliwiający wymiar sakramentu małżeństwa*, w: *Ekumeniczna wizja małżeństwa i rodziny. Szansa i życiowe problemy*, Wrocław 2015, s. 53–79.
- Lorek P., *Wybrane aspekty koncepcji „jednego ciała” w I Liście do Koryntian Apostoła Pawła*, w: *Ekumeniczna wizja małżeństwa i rodziny. Szansa i życiowe problemy*, red. J. M. Lipniak, Wrocław 2015, s. 19–27.
- Merecki J., *Wstęp. Rodzina wobec wyzwań współczesności*, w: *Nadzieja rodziny. Z kard. Gerhardem Ludwigiem Müllerem rozmawia Carlos Granados*, tłum. i wstęp J. Merecki, Kraków 2014, s. 5–30.
- Merecki J., *Corpo e trascendenza. L'antropologia filosofica nella teologia del corpo di Giovanni Paolo II*, Siena 2015.
- Müller G. L., *Dogmatyka katolicka*, tłum. W. Szymona, Kraków 2015.
- Nadzieja rodziny. Z kard. Gerhardem Ludwigiem Müllerem rozmawia Carlos Granados*, tłum. i wstęp J. Merecki, Kraków 2014.
- Parzych K., *Chryścyczna antropologia podstawą misji ewangelizacyjnej Kościoła w myśli Jana Pawła II*, w: *Jana Pawła II inspiracje chrystologiczne*, red. K. Kaucha, J. Mastej, Lublin–Kielce–Kraków 2006, s. 183–195.
- Parzych-Blakiewicz K., *Teologia historiozbowca w dogmatyce polskiej XX wieku*, Olsztyn 2010.
- Parzych-Blakiewicz K., *Elementy filozofii dialogu w antropologii paschalnej ks. Wacława Hryniewicza*, „Forum Teologiczne” 2011, t. 12, s. 121–132.
- Parzych-Blakiewicz K., *Teologiczny obraz Boga Ojca u podstaw chrześcijańskiego wychowania do rodzicielstwa*, „Studia Koszalińsko-Kołobrzeskie” 49 (2012), nr 2, s. 115–127.
- Parzych-Blakiewicz K., *Radość chrześcijańska jako cnota eklezjalna. Na marginesie „Evangelii gaudium” papieża Franciszka*, „Studia Nauk Teologicznych PAN” 2013, nr 8, s. 93–104.
- Parzych-Blakiewicz K., *Sakrament małżeństwa jako wyzwanie dla współczesnych chrześcijan wobec laickiej wizji małżeństwa i rodziny*, w: *Dom – rodzina – małżeństwo*, red. J. J. Pawlik, Olsztyn 2013, s. 71–85.
- Parzych-Blakiewicz K., *Przysięga miłości małżeńskiej w perspektywie współczesnych dylematów eklezjalnych*, „Ateneum Kapłańskie” 2016, t. 166, nr 1 (641), s. 44–52.
- Paweł VI, *Encyclical letter „Humanae vitae”* (25 VII 1968), w: *The Holy See*, http://w2.vatican.va/content/paul-vi/en/encyclicals/documents/hf_p-vi_enc_25071968_humanae-vitae.html [dostęp: 19 XII 2015].

- Pyc M., *Chrystus. Piękno – dobro – prawda. Studium chrystologii Hansa Ursa von Balthasara w jej trylogicznym układzie*, Poznań 2002.
- Rychlicki C., *Sakramentalny charakter przymierza małżeńskiego. Studium teologiczno-dogmatyczne*, Płock 1997.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”* (21 XI 1964), w: Sobór Watykański II, *Konstytucje – dekrety – deklaracje*, test polski, nowe tłumaczenie, Poznań 2002, s. 104–163.
- Szczurek J. D., *Bóg Ojciec w źródłach teologii*, Kraków 2000.
- Waldstein M., *John Paul II's Theology of the Body a Remedy for our Culture*, w: *Cristo Chiesa uomo. Il Vaticano II nel pontificato di Giovanni Paolo II*, red. Z. J. Kijas, A. Dobrzyński, Libreria Editrice Vaticana 2010, s. 291–293.
- Zimny J., *Obraz ojcostwa na współczesne czasy*, „Katolicki Przegląd Społeczno-Pedagogiczny” 2010, nr 1, s. 86–101.

THE SACRAMENTALITY OF MARRIAGE IN RELATION TO HUMAN EXISTENCE

Abstract

The article answers the question for the specificity of the coming true of the existence of Jesus in the life of sacramental spouses. The sacrament of matrimony creates a new cell in the ecclesial community. The sacramental couple initiate into their own life Christ learning through the imitation of His love ethos. Therefore, it's reasonable to conclude that the concretisation of Jesus' existence in the sacramental-spouses' life is “in persona Ecclesiae”.

Keywords: the Sacrament of Marriage, the evangelical ethos, the existence of Jesus', the Christian marriage, in Persona Christi, in Persona Ecclesiae

Słowa kluczowe: sakrament małżeństwa, ewangeliczny etos, egzystencja Jezusa, małżeństwo chrześcijańskie, in Persona Christi, in Persona Ecclesiae